

Ontwerp van decreet houdende instemming met de wijzigingen aan het Protocol inzake persistente organische verontreinigende stoffen, met bijlagen, bij het Verdrag van 1979 betreffende grensoverschrijdende luchtverontreiniging over lange afstand, gedaan op 18 december 2009 te Genève

MEMORIE VAN TOELICHTING

A. ALGEMENE TOELICHTING

Op 18 december 2009 werd een akkoord bereikt over de amendering van het Protocol inzake persistente organische polluenten onder het LRTAP-Verdrag. Het oorspronkelijke Protocol werd door België geratificeerd in 2006. De voorliggende memorie van toelichting licht de wijzigingen door de amendering toe en beschrijft de impact voor Vlaanderen als onderbouwing bij het instemmingsdecreet.

De problemen van grensoverschrijdende luchtverontreiniging hebben in 1979 binnen de Economische Commissie voor Europa van de Verenigde Naties (UNECE) geleid tot het Verdrag betreffende grensoverschrijdende luchtverontreiniging over lange afstand (LRTAP). Het Verdrag is afgesloten te Genève op 13 november 1979 en is door België goedgekeurd door de wet van 9 juli 1982. Het Verdrag is op 16 maart 1983 in werking getreden.

Het Verdrag betreffende grensoverschrijdende luchtverontreiniging over lange afstand biedt een kader waarbinnen internationale samenwerking kan plaatsvinden ter bestrijding van de atmosferische vervuiling die zowel het leefmilieu als de volksgezondheid bedreigt. De 51 Partijen bij dit Verdrag verbinden er zich toe om een beleid en strategieën te ontwikkelen voor emissiereductie van polluenten die grensoverschrijdende luchtverontreiniging veroorzaken en om tevens deel te nemen aan een bewakings- en evaluatieprogramma van het transport van de emissie over lange afstand. De activiteiten van de organen van het Verdrag hebben inmiddels geleid tot acht protocollen, die alle in werking zijn getreden en mede geratificeerd zijn door België:

- het Protocol van Genève van 1984 betreffende de lange termijn financiering van het gezamenlijk programma voor de continue bewaking en evaluatie van het lange afstand transport van luchtverontreinigende stoffen in Europa, geratificeerd door België op 14 juli 1987;
- het Protocol van Helsinki van 1985 inzake de reductie van zwavelemissies of hun grensoverschrijdende stromen met ten minste 30%, geratificeerd door België op 20 april 1989;
- het Protocol van Sofia van 1988 betreffende de beheersing van stikstofoxides of hun grensoverschrijdende stromen, geratificeerd door België op 31 oktober 2000;
- het Protocol van Genève van 1991 betreffende de beheersing van emissies van vluchtige organische stoffen of hun grensoverschrijdende stromen, geratificeerd door België op 31 oktober 2000;
- het Protocol van Oslo van 1994 inzake de verdere reductie van zwavelemissies (vervolg op het Protocol van Helsinki waarvan de doelstellingen door de in de voorbije jaren genomen maatregelen ondertussen ruimschoots verwezenlijkt zijn: België verlaagde zijn SO₂-emissies tussen 1980 en 1994 met bijna 70%, van 828 naar 253 kton), geratificeerd door België op 31 oktober 2000;
- het Protocol van Aarhus van 1998 inzake persistente organische stoffen, geratificeerd door België op 25 mei 2006;

- het Protocol van Aarhus van 1998 inzake zware metalen, geratificeerd door België op 8 juni 2005;
- het Protocol van Göteborg van 1999 ter bestrijding van de verzuring, eutrofiëring en ozon op leefniveau, geratificeerd door België op 13 september 2007.

De afgelopen jaren werden de drie recentste protocollen onder het LRTAP-Verdrag gewijzigd: het POP's (*Persistent Organic Pollutants*)-Protocol in december 2009, het Protocol van Göteborg in mei 2012 en het Protocol zware metalen in december 2012.

De instemming door Vlaanderen met de recente wijziging van het POP's-Protocol maakt het voorwerp uit van het voorliggende ratificatie-instrument.

Het gemengde karakter van het POP's-Protocol werd vastgesteld in de Werkgroep Gemengde Verdragen van 13 mei 1998. Het Protocol is een juridisch bindende overeenkomst. Het gemengde karakter van de amendering werd vastgesteld in de Werkgroep Gemengde Verdragen van 13 maart 2013.

1. Maatschappelijke behoefte

Een uitgebreide beschrijving van de toestand in Vlaanderen rond het thema persistente organische stoffen, wordt gegeven in de MIRA-rapporten van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) en op de website van het Steunpunt Milieu en Gezondheid wat betreft resultaten van humane biomonitoring. Hieronder wordt een algemeen beknopt overzicht gegeven.

Persistente organische stoffen komen in het milieu voor als producten van onvolledige verbranding, als polychloorbifenylen (PCB's) en door het gebruik van bestrijdingsmiddelen zowel voor landbouwkundig als voor niet-landbouwkundig gebruik.

a) Producten van onvolledige verbranding

Verbrandingsprocessen zetten energie vrij door brandstof te oxideren met zuurstof uit de lucht. Deze chemische reactie leidt in principe tot ongevaarlijke producten zoals water en koolstofdioxide. In de praktijk verlopen de verbrandingsprocessen min of meer onvolledig, wat gepaard gaat met vorming van talrijke en diverse producten van onvolledige verbranding. De voornaamste -vanwege hun toxiciteit of persistentie- zijn koolstofmonoxide (CO), polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK's) en dioxines. In het kader van het Protocol zijn voornamelijk de PAK's en de dioxines van belang. Ze worden door de mens voor het grootste deel opgenomen via de voeding.

PAK's zijn op zichzelf niet schadelijk voor onze gezondheid, maar ze worden in ons lichaam afgebroken tot zeer reactieve stoffen die tal van effecten kunnen veroorzaken zoals kanker, verstoring van de seksuele ontwikkeling en de groei, verstoring van het immuunsysteem,... Het verder reduceren van PAK-emissies blijft daarom belangrijk. De PAK-emissie steeg tussen 2000 en 2014 met 32 %. De huishoudens zijn verantwoordelijk voor het overgrote deel van de PAK-emissie (90 % in 2014) en de belangrijkste huishoudelijke bron is de gebouwenverwarming (99 % van de huishoudelijke PAK-emissie in 2014). PAK's komen vrij bij verbranding van hout in kachels en open haarden en ook bij verwarming met steenkool, stookolie en gas. De schommelingen in PAK-emissies door huishoudelijke gebouwenverwarming zijn weersgerelateerd. De tweede belangrijke bron van PAK-emissies is de transportsector, in 2014 ca. 9% van de emissies. Sinds 1995 meet de VMM PAK-concentraties in omgevingslucht. In 2014 gebeurde dit op 7 meetplaatsen, waarvan 3 nieuwe (Genk, Sint-Kruis-Winkel en Berendrecht). Benzo(a)pyreen (B(a)P) is één van de best gekende PAK's omwille van de kankerverwekkende eigenschappen en wordt gebruikt als referentie voor de totale PAK-concentratie. De gemeten jaargemiddelde B(a)P-concentraties variëren tussen 2000 en 2014 van 0,08 tot 0,89 ng/m³. In 2014 zijn ze overal lager dan 0,4 ng B(a)P/m³. De vierde Dochterrichtlijn Lucht (2004/107/EG) hanteert voor 2012 een streefwaarde van 1 ng B(a)P/m³.

Dioxines zijn goed oplosbaar in vet en kunnen daardoor geaccumuleerd worden in levende weefsels. Ze komen onder andere voor in melk en zuivelproducten en komen zo in de voedselketen van de mens. Chronische blootstelling aan dioxines wordt geassocieerd met kanker, immuunverstoringen, defecten van de neurale ontwikkeling, verstoringen in de

hormoonhuishouding en vruchtbaarheid. Het terugdringen van de dioxine-emissie blijft dan ook belangrijk. De industriële emissie van dioxines daalde in de jaren 90 zeer sterk door drastische saneringen in de non-ferro-industrie, de ijzer- en staalnijverheid en de afvalverbranding. Ook hierna stellen we nog een daling vast (zowel van de industriële als van de totale emissies), zij het minder uitgesproken. Anno 2014 hebben huishoudens met 71% het grootste aandeel in de dioxine-emissie (particuliere illegale afvalverbranding in open vuurtjes, gebouwenverwarming).

b) Polychloorbifenylen

PCB's werden vroeger gebruikt in onder andere transformatoren en condensatoren. Door lekken of onoordeelkundige ontmanteling van deze apparaten zijn PCB's in het milieu terechtgekomen. Sommige PCB's zijn giftig en kunnen bij opname schadelijke gezondheidseffecten veroorzaken. In 2000 startte de Vlaamse Regering een PCB-verwijderingsplan met een stapsgewijze vernietiging (gebaseerd op het bouwjaar) van PCB-houdende toestellen die meer dan 1 liter vloeistof bevatten met meer dan 0,05% PCB's. In de inventaris die de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) bijhoudt voor het Vlaamse Gewest zijn 20.150 PCB-houdende apparaten opgenomen die meer dan 500 mg/kg PCB's bevatten. Momenteel is daarvan meer dan 99,33% afgevoerd voor verwerking. In principe komt er nu dus geen nieuwe PCB-verontreiniging in het milieu meer bij, maar omdat PCB's zo moeilijk afbreken, zal de historische verontreiniging van (water)bodem en biota (bv. paling) nog vele jaren aanwezig blijven.

c) Bestrijdingsmiddelen

Bestrijdingsmiddelen worden gebruikt ter bestrijding van allerlei ongewenste aantastingen (plagen, ziekten of onkruiden) van gewassen, goederen of materialen. Daarbij kunnen ze een nadelige invloed uitoefenen op het milieu door hun giftig effect op niet-doelorganismen (zoals mens, planten, insecten en aquatisch leven), door verontreiniging van oppervlaktewaters, grondwater, waterbodems en bodems en door accumulatie in de voedselketen. Hoewel bestrijdingsmiddelen meestal vrij lokaal worden gebruikt, kunnen zowel op korte als op vrij lange afstand residu's vastgesteld worden door driftverschijnselen, door evaporatie van de behandelde oppervlakken en door depositie van regen of stof. De persistentie van bestrijdingsmiddelen varieert van enkele dagen tot verschillende jaren. Een langere persistentie leidt tot een langere nawerking, een langere herstelperiode en een grotere kans op interactie met andere ecosystemen. Stoffen met een grote persistentie en sterk lipofiel karakter hebben bovendien een grote kans tot bio-accumulatie.

d) Perfluorverbindingen

Perfluorverbindingen worden gebruikt voor oppervlaktebehandeling van tapijten, meubelbekleding, leder,... ter verhoging van de resistentie tegen vuil, water en vet. Om dezelfde reden worden ze gebruikt in de papierindustrie, bijvoorbeeld om wegwerpborden en voedingsverpakking water- en vetafstotend te maken. Perfluorverbindingen zijn moeilijk afbreekbaar en kunnen hierdoor lange tijd in het milieu aanwezig blijven. De blootstelling bij de mens gebeurt vooral via de voeding (bv. vis), maar ook door inhalatie (bv. huisstof) en via migratie uit voedingsverpakkingsmaterialen en beschadigde Tefalpannen. Perfluorverbindingen accumuleren niet in het vetweefsel van de mens maar zijn toch persistent en blijven gedurende lange tijd in het menselijk lichaam aanwezig. De gezondheidseffecten van lage dosissen perfluorocetaansulfonzuur (PFOS) en perfluorocetaanzuur (PFOA) zijn nog niet volledig gekend. PFOS en PFOA kunnen leiden tot abnormale celgroei -en functie. Chronische blootstelling kan aanleiding geven tot neurologische, cardiovasculaire, reproductieve en hormonale storingen.

e) Gebromeerde vlamvertragers

De polygebromeerde difenylesters (PBDE's) omvatten 209 gelijkaardige moleculen of congenere. Het zijn vlamvertragende chemicaliën toegevoegd aan onder meer textiel, plastic en elektronische apparatuur om deze minder brandbaar te maken. PBDE's zijn mogelijk kankerverwekkend en sommige PBDE-moleculen kunnen via de placenta een ongeboren kind bereiken. PBDE's zijn mogelijk hormoonversturend (o.a. verstoring van schildklierhormonenhuishouding). PBDE's en hexabroomcyclododecaan (HBCD) in serum geven een maat voor gecumuleerde blootstelling aan gebromeerde vlamvertragers.

2. Het POP's-Protocol

a) *Inhoud en doelstelling van het Protocol*

POP's zijn een verzameling van organische stoffen die in verschillende mate resistent zijn tegen fotolytische, biologische en chemische degradatie. Door de lage wateroplosbaarheid en hoge lipofiliteit en het frequente voorkomen van gehalogeneerde substituenten worden de POP's gekenmerkt door een toxisch, persistent en bioaccumulerend karakter. Het semi-vluchtige karakter zorgt er tevens voor dat de POP's in hoge mate vatbaar zijn voor grensoverschrijdend transport in de lucht over lange afstanden en depositie. POP's kunnen zowel in de directe nabijheid van de bron als op grote afstanden schadelijke effecten veroorzaken op de volksgezondheid en op het leefmilieu.

Het Protocol richt zich op 16 stoffen aangewezen op grond van bewezen risico's, met name 11 pesticiden, 2 industriële chemicaliën en 3 tussenproducten of contaminanten.

Het Protocol wil de uitstoot, de emissies en het lekken van persistente organische verbindingen bestrijden, verminderen of uitschakelen. Het verbiedt de aanmaak en het gebruik van bepaalde producten als aldrin, chlordaan, chloordecon, diëldrin, endrin, hexabroombifenylyl, mirex en toxafeen. Andere producten (zoals dichloordifenylyltrichloorethaan (DDT), heptachloor, hexachloorbenzeen (HCB) en PCB's) moesten volgens een bepaald tijdschema worden afgebouwd. Tot slot legt het Protocol grote beperkingen op aan het gebruik van DDT, hexachloorcyclohexaan (HCH) (met inbegrip van lindaan) en PCB's.

Er werden ook bepalingen getroffen in verband met de onbedoelde aanmaak van bepaalde stoffen bij afvalverbranding, verbranding en fabricage van metalen en door niet-stationaire bronnen. De Partijen werden er in concreto toe verplicht hun uitstoot van dioxines, furanen en PAK's te reduceren tot een lager peil dan in 1990 (of van enig ander jaar tussen 1985 en 1995).

Het Protocol is in werking getreden op 23 oktober 2003 nadat het door 16 staten werd geratificeerd. Momenteel hebben 33 staten geratificeerd.

b) *Amendering van het Protocol*

Tijdens de vergadering van het Uitvoerend Orgaan van het LRTAP-Verdrag van 14 tot 18 december 2009 werden de onderhandelingen over de amendering van het POP's-Protocol afgerond.

Het amenderingsvoorstel neemt bepalingen op rond volgende stoffen in bijlage I: hexachloorbutadieen, HCH, hexabroomdifenylether en heptabroomdifenylether, tetrabroomdifenylether en pentabroomdifenylether, pentachloorbenzeen, PFOS, polygechloreerde naftalenen (PCN) en korte keten gechlorineerde paraffines (SCCP). In bijlage II worden bepalingen voor PFOS en SCCP opgenomen, terwijl de bepalingen inzake DDT, HCH en PCB's verwijderd worden omdat deze stoffen nu volledig onder bijlage I vallen. In bijlage III worden PCB's toegevoegd als stoffen waarvoor de jaarlijkse emissies moeten gereduceerd worden tot op het niveau van een basisjaar.

c) *Link met het EU-beleid*

Verordening 850/2004 van 29 april 2004 betreffende persistente organische verontreinigende stoffen en tot wijziging van Richtlijn 79/117/EEG vulde de op dat moment bestaande EU-reglementering aan met bepalingen uit het POP's-Protocol en het Verdrag van Stockholm binnen UNEP. Deze Verordening werd voor wat betreft de amenderingen aan het voorliggende Protocol, laatst gewijzigd door de Verordening 2015/2030 van 13 november 2015. Andere relevante wijzigingen werden eerder aangebracht door Verordeningen 519/2012 van 19 juni 2012, 757/2010 van 24 augustus 2010 en in mindere mate door de Verordening 756/2010 van 24 augustus 2010.

Bij een aantal betrokken stoffen (hexachloorbutadieen, polychloor-naftaleen, SCCP, tetrabroomdifenylether en pentabroomdifenylether) is een beperkte vrijstellingsmogelijkheid voorzien door te verwijzen naar artikel 4.2. van Verordening 850/2004. Deze bepaling voorziet in een vrijstelling voor bepaalde stoffen indien die stof voorkomt als bestanddeel van artikelen die al in gebruik waren vóór of op de datum van inwerkingtreding van de betreffende Verordening.

Voor wat PCB's betreft, wordt gesteld dat onverminderd Richtlijn 96/59/EG artikelen die ten tijde van de inwerkingtreding van de betreffende Verordening al in gebruik zijn, mogen worden gebruikt.

Een specifiek regime geldt ook nog voor PFOS. Hier wordt ook verwezen naar de betrokken bepalingen van artikel 4.2 wat het gebruik van artikelen met PFOS betreft die al in gebruik waren vóór 25 augustus 2010. Aanvullend werd een aantal specifieke toepassingen toegestaan als de in het milieu vrijkomende hoeveelheid tot een minimum wordt beperkt (met als bijkomende voorwaarde dat de lidstaten om de vier jaar bij de Commissie verslag uitbrengen over de vorderingen bij de eliminatie van PFOS).

In Verordening 519/2012 wordt expliciet verwezen naar de amenderingen van het POP's-Protocol. De Verordening houdt hier rekening mee, wat betekent dat de hiervoor vermelde vrijstellingsmogelijkheden ook bestaan in het POP's-Protocol. De tabel in bijlage 1 geeft aan door welke verordening de verschillende stoffen zijn gedekt.

Bij de bespreking van het ratificatiedossier op EU-niveau werd door de Commissie duidelijk aangegeven dat de bestaande EU-regelgeving al voldoet aan de bepalingen uit het geamendeerde Protocol. Binnen de Europese Raad is het ratificatiebesluit al een eerste keer goedgekeurd en het Europese Parlement heeft ook al zijn fiat gegeven (2 februari 2016). Er rest alleen nog een tweede en finale goedkeuring door de Raad om de ratificatie door de EU af te ronden.

d) Beleid in Vlaanderen en België

Waar het beleid inzake productie- en gebruiksbepalingen van POP's vroeger voornamelijk op Belgisch (federaal) niveau tot stand kwam, gebeurt dit sinds begin jaren 2000 voornamelijk op EU-niveau middels verordeningen. Hierbij wordt vaak uitvoering gegeven aan internationale verdragen (zoals het voorliggende POP's-Protocol onder het LRTAP-Verdrag of het Verdrag van Stockholm binnen UNEP).

Beleid inzake emissies is een gewestelijke aangelegenheid. In de Vlaamse milieuwetgeving (VLAREM) zijn voor een aantal POP's algemene emissiegrenswaarden opgenomen. Voor verschillende sectoren zijn bijkomende sectorale normen vastgesteld.

Er wordt bij de milieuvergunningaanvraag toegezien op de beperkingen zoals vastgelegd in Verordening 850/2004 van 29 april 2004. Er wordt eveneens toegezien op de stoffen die onderhevig zijn aan beperkingen of autorisaties volgens de REACH-Verordening (EG nr. 1907/2006).

De aanwezigheid van POP's in het leefmilieu wordt door de VMM gemonitord in haar emissie-inventaris en meetnetten lucht en water. Sinds 2000 wordt in Vlaanderen ook het Vlaamse humane biomonitoringprogramma uitgevoerd. De verschillende meetcampagnes dienen niet alleen om een beeld te geven van de verbanden tussen milieuvervuiling en gezondheid in Vlaanderen, zij hebben vooral als doel een concrete basis te leveren voor een aangepast en efficiënt beleid. Zij dragen concreet bij tot de evaluatie van het lopende beleid rond POP's en tonen aan waar bijstellingen nodig zijn.

Voor meer info over het beleid in Vlaanderen en België met betrekking tot de bepalingen uit het Protocol wordt verwezen naar de bespreking van de artikelen van en de bijlagen bij het Protocol.

B. TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

Op de vergadering van het Uitvoerend Orgaan van 14 tot 18 december 2009 werden drie beslissingen aangenomen voor de amendering van het POP's-Protocol. Beslissing 2009/1 amendeert de tekst van het Protocol en de bijlagen I, II, III, IV, VI en VIII. Beslissing 2009/2 behandelt de opname van SCCP en PCN in bijlagen I en II van het Protocol. SCCP en PCN werden niet in beslissing 2009/1 opgenomen op aandringen van de VS en Canada, zo zijn zij niet verplicht om alle amendementen samen te ratificeren en kunnen ze de amendementen over SCCP en PCN dus later -of zelfs niet- ratificeren. Beslissing 2009/3 amendeert de bijlagen V en VII die een andere amenderingprocedure kennen dan de overige bijlagen en daarom in een afzonderlijke beslissing opgenomen zijn.

Beslissingen 2009/1 en 2009/2 bestaan uit dezelfde drie artikelen:

- artikel 1 lijst de amenderingen op;
- volgens artikel 2 kan een partij de amendementen slechts aanvaarden als het het Protocol zelf al aanvaard heeft of tegelijkertijd aanvaardt;
- artikel 3 stelt dat de amendementen in werking treden op de 90e dag na de datum waarop twee derde van de partijen bij het Protocol de amendementen geratificeerd hebben.

Beslissing 2009/3 bestaat uit twee artikelen:

- artikel 1 lijst de amenderingen op;
- artikel 2 betreft de inwerkingtreding. Deze bedraagt 90 dagen na de bekendmaking van de amendementen aan de partijen, tenzij de partij binnen deze termijn aan de depositaris laat weten dat zij niet instemt met deze amendementen. Voor België is dit niet gebeurd, wat betekent dat deze amendementen al van kracht zijn (sinds 13 december 2010).

Beslissingen 2009/1, 2009/2 en 2009/3 amenderen het POP's-Protocol en zijn dus het voorwerp van het voorliggende ratificatie-instrument. De amenderingen aan bijlagen V en VII (middels beslissing 2009/3) zijn al van kracht (behoeven geen ratificatie meer), maar worden voor de volledigheid mee opgenomen in het voorliggende ratificatie-instrument.

Hierna worden de wijzigingen aan de artikels en de bijlagen van het Protocol (ingevolge de drie beslissingen) toegelicht en wordt aangegeven waar een omzetting in Vlaamse regelgeving nodig is. 'Artikel' verwijst hierna dus naar het artikel in het Protocol en niet naar het artikel in de betreffende beslissing zoals bovenstaand beschreven. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de oorspronkelijke en geamendeerde versie van het Protocol. Artikels die niet gewijzigd worden, worden niet besproken.

artikel / bijlage		geamendeerd
Preambules	Overwegingen	Nee
art. 1	Definities	Ja
art. 2	Doelstelling	Nee
art. 3	Basisverplichtingen	Ja
art. 4	Uitzonderingen	Nee
art. 5	Uitwisseling van informatie en technologie	Nee
art. 6	Bewustmaking van brede publiek	Nee
art. 7	Strategieën, beleid, programma's, maatregelen en informatie	Nee
art. 8	Onderzoek, ontwikkeling en monitoring	Nee

art. 9	Rapportering	Nee
art. 10	Herzieningen door de partijen	Nee
art. 11	Nalevingsvoorschriften	Nee
art. 12	Beslechting van geschillen	Nee
art. 13	Referentie naar bijlagen	Ja
art. 14	Amenderingen	Ja
art. 15	Handtekening	Nee
art. 16	Ratificatie	Ja
art. 17	Depositaris	Nee
art. 18	Inwerkingtreding	Nee
art. 19	Terugtrekking	Nee
art. 20	Authentieke teksten	Nee
Bijlage I	Stoffen gepland voor eliminatie	Ja
Bijlage II	Stoffen gepland voor gebruiksbependingen	Ja
Bijlage III	Stoffen waar in Art. 3 naar verwezen wordt en het referentiejaar	Ja
Bijlage IV	Grenswaarden voor PCDD/F van belangrijke stationaire bronnen	Ja
Bijlage V	BBT voor stationaire bronnen	Ja
Bijlage VI	Overgangstermijnen	Ja
Bijlage VII	Aanbevolen maatregelen voor mobiele bronnen	Geschrapt
Bijlage VIII	Belangrijke stationaire bronnen	Ja

Artikel 1 geeft de definities en een aantal begrippen weer zoals ze voor het Protocol van toepassing zijn. Bij de amendering wordt de definitie voor 'nieuwe stationaire bron' aangepast. Met deze definitie wordt rekening gehouden bij de bespreking van de volgende artikelen en de bijlagen. De definitie behoeft geen verdere, expliciete omzetting.

Artikel 3 bevat de basisverplichtingen en vormt de kern van het Protocol. Aan dit artikel is inhoudelijk niets gewijzigd. De wijzigingen houden verband met wijzigingen aan de bijlagen en worden daar besproken. De basisverplichtingen van het Protocol zijn:

- maatregelen nemen om de productie en het gebruik van de in Bijlage I vermelde stoffen stop te zetten;
- maatregelen nemen om het gebruik van de in Bijlage II vermelde stoffen te beperken tot de in deze bijlage beschreven toepassingen;
- de totale jaarlijkse emissies van de stoffen vermeld in Bijlage III verminderen ten opzichte van het emissieniveau in een referentiejaar. Dit moet gebeuren door het nemen van effectieve maatregelen, eigen aan de voor die Partij specifieke omstandigheden;
- voor de in Bijlage I, II en III vermelde stoffen moet iedere Partij passende strategieën ontwikkelen ter bepaling van nog in gebruik zijnde artikelen en van afvalstoffen die dergelijke stoffen bevatten. Tevens neemt iedere Partij passende maatregelen om ervoor te zorgen dat die afvalstoffen en die artikelen wanneer ze afval worden, op een milieuvriendelijke manier vernietigd of verwijderd worden;
- de toepassing van de Beste Beschikbare Technieken (BBT) voor zowel bestaande als nieuwe installaties en emissiegrenswaarden voor de verschillende types afvalverbrandingsovens.

Voor de bepalingen die betrekking hebben op de bijlagen bij het Protocol, wordt verwezen naar de bespreking van die bijlagen, verderop in dit document.

De toepassing van BBT is in Vlaanderen verplicht door artikel 4.1.2.1. van Titel II van het VLAREM. Bovendien zijn de milieuvergunningvoorwaarden in Vlaanderen nu al gebaseerd op de toepassing van BBT. De RIE-Richtlijn (2010/75/EU) werd omgezet in VLAREM

middels het besluit van de Vlaamse Regering van 7 juni 2013 (publicatie Belgisch Staatsblad 10 september 2013). Deze Richtlijn stelt dat de lidstaten er zorg voor moeten dragen op de hoogte te blijven van BBT. Dit wordt onder meer bewerkstelligd door de verspreiding van BREF-documenten (BREF staat voor *Best Reference*, hierin wordt voor elke sector nagegaan wat BBT) tussen de verschillende lidstaten. Het in 1995 opgerichte Vlaams BBT-kenniscentrum verzamelt informatie en voert studies uit met betrekking tot BBT, verleent assistentie bij het opstellen van BREF-documenten en draagt bij tot de verspreiding ervan. Bovenop de BREF-documenten worden in Vlaanderen Vlaamse BBT uitgewerkt, hetzij voor sectoren die niet in de BREF-documenten aan bod komen, hetzij om de BREF-documenten verder te vertalen naar de Vlaamse situatie.

Artikel 13 werd alleen tekstueel aangepast in functie van de aanpassingen aan de bijlagen. De verwijzing naar bijlage VII werd geschrapt.

Artikel 14 bevat de voorschriften inzake wijzigingen aan het Protocol. Betreffende de toevoeging van een persistente organische stof aan Bijlage I, II of III moet eerst aan de criteria en procedures van Besluit 1998/2 van het Uitvoerend Orgaan voldaan worden alvorens de amenderingsprocedure kan worden gestart. Dit artikel werd aangepast om een versnelde amenderingsprocedure voor de bijlagen in te voeren. Deze procedure houdt in dat een amendement in werking treedt voor een partij 1 jaar na de bekendmaking ervan aan alle partijen, tenzij deze partij binnen dat jaar schriftelijk laat weten dat het niet in staat is dat amendement te aanvaarden. Indien een partij deze procedure aanvaardt, moet het in de toekomst amendementen aan die bijlagen dus niet meer afzonderlijk ratificeren. Indien een partij deze procedure niet aanvaardt, moet het dat melden in zijn ratificatie-instrument op het moment van ratificatie van deze amenderingen. Aangezien de amendementen bij consensus moeten aangenomen worden, en gezien deze versnelde amenderingsprocedure voornamelijk op vraag van de EU is opgenomen, wordt hier in het voorliggende instemmingsdecreet geen melding van gemaakt, wat betekent dat Vlaanderen met deze procedure instemt.

Indien een partij niet wenst gebruik te maken van de hiervoor beschreven versnelde aanvaardingsprocedure, moet volgens nieuwe paragraaf 3 van **artikel 16** de partij dit aangeven in haar ratificatie-instrument.

Aangaande de inwerkingtreding van de amendementen kan nog worden aangestipt dat deze in werking treden op de negentigste dag volgend op de datum waarop twee derde van de partijen ten tijde van de aanname van de amendementen hun instrument van aanvaarding van de amendementen heeft neergelegd.

Bijlage I bevat de stoffen waarvan de productie en het gebruik worden gestaakt. Het gaat om een lijst van twaalf stoffen: aldrin, chloordaan, chloordecon, DDT, dieldrin, endrin, heptachloor, hexabroombifenylyl, HCB, mirex, PCB's en toxafeen. Per stof worden uitvoeringsvoorschriften opgegeven. Bij de amendering worden enerzijds de randvoorwaarden voor een aantal stoffen verwijderd en anderzijds worden stoffen toegevoegd aan deze bijlage: hexachloorbutadieen, hexachloorcyclohexaan, hexabroomdifenylether en heptabroomdifenylether, tetrabroomdifenylether en pentabroomdifenylether, pentachloorbenzeen, PFOS, PCN en SCCP.

Bijlage II behandelt de stoffen waarvoor gebruiksbepalingen worden ingevoerd. Het gaat om een lijst van drie stoffen met name DDT, HCH en PCB's. Voor deze drie stoffen worden eveneens uitvoeringsvoorschriften opgegeven. Bij de amendering worden deze drie stoffen verwijderd uit deze bijlage (vallen nu alle drie onder bijlage I) en worden bepalingen voor PFOS en SCCP opgenomen.

Bijlage I en Bijlage II betreffen een federale materie. Aan deze vereisten voldoet België middels de Europese verordeningen ter zake. Dit wordt verder toegelicht in bijlage 1 van deze memorie van toelichting.

Bijlage III bevat nadere regels voor de in artikel 3, lid 5, punt a, bedoelde stoffen en het referentiejaar voor de verplichting. Het gaat om een lijst van drie stoffen (PAK's, dioxinen/furanen en HCB) en het referentiejaar (1990 of een jaar tussen 1985 en 1995). Bij de amendering worden PCB's aan deze lijst toegevoegd. Hiervoor wordt als referentiejaar 2005 voorgesteld, waarbij de mogelijkheid wordt gelaten om een jaar tussen 1995 en 2010 te kiezen.

De Interministeriële Conferentie Leefmilieu besliste op 21 juni 2002 om als referentiejaar voor PAK's, dioxines/furanen en HCB het jaar 1990 te kiezen. Voor deze drie stoffen is op Belgisch niveau aan de verplichting uit het Protocol voldaan: de jaarlijkse emissies van dioxines daalden van 576 g TEQ in 1990 tot 36 g TEQ in 2014, de jaarlijkse emissies van PAK's van 79 ton in 1990 tot 23 ton in 2014 en de jaarlijkse emissies van HCB van 70 kg in 1990 naar 9 kg in 2014.

Op 6 juli 2016 besliste de Interministeriële Conferentie Leefmilieu om als referentiejaar voor PCB's het jaar 2005 te kiezen. Tussen 2005 en 2014 daalden de jaarlijkse PCB-emissies van 71 kg naar 11 kg. Dit zal aan het LRTAP-secretariaat gemeld worden wanneer het ratificatie-instrument voor het geamendeerde Protocol wordt neergelegd.

Bijlage IV bevat de grenswaarden voor polygechloreerde dibenzo-p-dioxinen en polygechloreerde dibenzofuranen (PCDD/F) uit belangrijke stationaire bronnen. Bij de amendering worden grenswaarden toegevoegd voor de verbranding van niet-gevaarlijk industrieel afval, sinterfabrieken en vlamboogovens (voor staalproductie). Voor de verbrandingsactiviteiten waarvoor reeds grenswaarden waren opgenomen, worden bijkomende (strengere) grenswaarden opgelegd voor nieuwe installaties. Aan de verplichtingen uit Bijlage IV inzake de grenswaarden voor dioxines wordt reeds voldaan:

- voor afvalverbranding: VLAREM II, art. 5.2.3bis.1.15, 4°, en art. 5.2.3bis.1.20;
- voor sinterfabrieken en vlamboogovens: VLAREM II, art. 5.29.0.6, §1, 3°.

Waar in het oorspronkelijke document **Bijlage V** een beschrijving van BBT voor de beperking van de emissie van POP's door belangrijke stationaire bronnen bevatte, is deze beschrijving bij de amendering geactualiseerd en verplaatst naar een *guidance* document, dat samen met de amendering van het Protocol werd goedgekeurd. Dit moet toelaten om informatie met betrekking tot BBT sneller en eenvoudiger te actualiseren. Bijlage V bevat nog de definitie van BBT, algemene bepalingen over de manier waarop BBT bepaald wordt en een lijst van de voornaamste bronnen van POP's. De geactualiseerde BBT-richtsnoeren zijn conform de Europese BREF-documenten en de Vlaamse BBT-documenten die voor de betrokken sectoren en activiteiten werden opgesteld en goedgekeurd. De manier waarop ze geïmplementeerd worden in Vlaanderen wordt bij artikel 3 beschreven.

Bijlage VI bevat een tijdschema voor de toepassing van grenswaarden en BBT op nieuwe en bestaande stationaire bronnen. Dit tijdschema ziet eruit als volgt: 2 jaar na de datum van inwerkingtreding van dit Protocol voor nieuwe stationaire bronnen en 8 jaar voor bestaande stationaire bronnen. Voor de bestaande stationaire bronnen kan deze termijn verlengd worden overeenkomstig de afschrijvingsperiode bepaald in de nationale wetgeving. Voor landen met een economie in transitie wordt een overgangstermijn tot 15 jaar na de inwerkingtreding van het Protocol voorzien. Met dit tijdschema werd rekening gehouden bij de beoordeling van de bepalingen uit de overige bijlagen en wordt tegemoet gekomen aan de nood van CET om flexibiliteit te bekomen bij het naleven van de verplichtingen uit het Protocol. Op deze manier worden deze landen gestimuleerd om tot ratificatie van het Protocol en zijn amenderingen over te gaan, hetgeen de reductie van luchtverontreiniging over lange afstand ten goede komt.

Bijlage VII bevat aanbevolen maatregelen ter beperking van de emissie van persistente organische verontreinigende stoffen door mobiele bronnen. Deze bijlage werd bij de amendering geschrapt omdat de normen verouderd zijn.

Bijlage VIII somt de belangrijke categorieën van stationaire bronnen op. Het gaat om een lijst van 12 categorieën: afvalverbranding, sinterfabrieken, koperproductie, staalproductie, aluminiumsmelterijen in secundaire industrie, grote stookinstallaties groter dan 50 MW, huisverwarmingsinstallaties, houtverbrandingsinstallaties kleiner dan 50 MW, cokesproductie, anodeproductie, aluminiumproductie met Soederberg-procédé en installaties voor houtverduurzaming. Bij de amendering werden hier 2 categorieën aan toegevoegd: specifieke chemische processen waarbij ongewild gevormde POP's worden uitgestoten (specifiek de productie van chloorfenolen en chlooranil) en thermische processen in de metallurgische industrie. Deze bijlage behoeft geen omzetting.

De bepalingen uit het oorspronkelijke POP's-Protocol werden allemaal omgezet in Europese, Belgische of Vlaamse regelgeving en beleid. Bij de amendering van het Protocol werd in belangrijke mate uitgegaan van de bestaande Europese regelgeving (bv. emissiegrenswaarden, toepassing BBT) en de bepalingen die verder gingen dan de Europese regelgeving zijn intussen gedekt door Verordening 519/2012. De voornaamste doelstelling van de amendering van het POP's-Protocol is dan ook het verhogen van het aantal ratificaties bij voornamelijk de landen uit Oost-Europa en de ex-Sovjet-Unie. Dit moet er op termijn toe leiden dat de emissies in deze landen voor de voornaamste bronnen gereduceerd worden tot het niveau dat in de EU momenteel als norm is opgenomen. Een reductie van de emissies in deze landen zal in de EU, en dus ook in België, leiden tot een vermindering van de milieu- en gezondheidsimpact door luchtverontreiniging.

Brussel,

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Geert BOURGEOIS

De Vlaamse minister van Omgeving, Natuur en Landbouw,

Joke SCHAUVLIEGE

Bijlage 1 - Maatregelen inzake de productie en het gebruik van POP's opgesomd in bijlage I en II van het Protocol

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de inhoud van de Bijlagen bij het Protocol in verband met pesticiden en geeft aan welke maatregelen op nationaal vlak in België werden getroffen. Alle stoffen zijn het onderwerp van een Europese verordening, in de tabel wordt aangegeven welke verordening voor elke stof van toepassing is.

Bijlage I van het POP's-Protocol inzake			Europese verordening
stof	uitvoeringsvoorschriften		
	staking van	voorwaarden	
aldrin CAS: 309-00-2	de productie	geen	757/2010
	het gebruik	geen	
chloordaan CAS: 57-74-9	de productie	geen	757/2010
	het gebruik	geen	
chlordecon CAS: 143-50-0	de productie	geen	757/2010
	het gebruik	geen	
DDT CAS: 50-29-3	de productie	geen	757/2010
	het gebruik	geen	
dieldrin	de productie	geen	757/2010
	het gebruik	geen	
endrin	de productie	geen	757/2010
	het gebruik	geen	
heptachloor	de productie	geen	757/2010
	het gebruik	geen	
hexabroombifenyyl	de productie	geen	757/2010
	het gebruik	geen	
hexabroom-difenyylether en heptabroom-difenyylether	de productie	geen	757/2010
	het gebruik	1. Een Partij kan de recycling van artikelen die een van deze stoffen bevatten of kunnen bevatten en het gebruik en definitieve verwijdering van artikelen die vervaardigd zijn van gerecyclede materialen die een van deze stoffen bevatten of kunnen bevatten toestaan mits het gebruik en definitieve verwijdering op een voor het milieu verantwoorde wijze geschieden en er niet toe leiden dat een van deze stoffen wordt teruggewonnen ten behoeve van hergebruik. 2. Met ingang van 2013 en daarna om de vier jaar totdat bovenstaande voorwaarde wordt afgeschaft of anderszins komt te vervallen, beoordeelt het uitvoerend orgaan de voortgang die de Partijen hebben geboekt met de verwezenlijking van het uiteindelijke doel van de uitbanning van deze stoffen uit artikelen en beoordeelt het of de voorwaarde, die in elk geval uiterlijk in 2030 zal vervallen, nog noodzakelijk is.	
HCB	de productie	geen	757/2010
	het gebruik	geen	

hexachloor-butadieen	de productie	geen	519/2012
	het gebruik	geen	
hexachloor-cyclohexaan	de productie	geen	757/2010
	het gebruik	Geen, behalve voor het gamma-isomeer van HCH (lindaan), gebruikt als lokaal insecticide voor de volksgezondheid. Deze toepassingen worden ingevolge dit Protocol in 2012 of een jaar nadat de wijziging van kracht wordt opnieuw beoordeeld, naar gelang van hetgeen het laatst geschiedt.	
SCCP	de productie	Geen, behalve voor productie voor de toepassingen gespecificeerd in bijlage II	519/2012
	het gebruik	Geen, behalve voor de toepassingen gespecificeerd in bijlage II	
mirex	de productie	geen	757/2010
	het gebruik	geen	
pentachloorbenzeen	de productie	geen	757/2010
	het gebruik	geen	
PFOS	de productie	Geen, behalve voor productie voor de toepassingen (a) – (c) hieronder en (a) – (e) in bijlage II	757/2010
	het gebruik	<p>1. Geen, behalve voor het volgende gebruik en het gebruik onder a – e in bijlage II:</p> <p>a. chroomgalvanisatie, chroomanodisatie en reverse etching (elektronisch etsen) tot 2014;</p> <p>b. chemisch of autokatalytisch plateren met nikkel-polytetrafluorethyleen tot 2014;</p> <p>c. etsen van kunststof substraten alvorens ze te metalliseren tot 2014;</p> <p>d. brandblusschuimen, maar uitsluitend indien zij voor 18 december 2009 zijn geproduceerd of in gebruik waren.</p> <p>Ter zake van brandblusschuimen:</p> <p>i. De Partijen moeten trachten brandblusschuimen die PFOS bevatten en voor 18 december 2009 geproduceerd zijn of in gebruik waren uit te bannen en brengen van hun vorderingen in 2014 verslag uit aan het uitvoerend orgaan;</p> <p>ii. Op basis van de verslagen door de Partijen en punt i, beoordeelt het uitvoerend orgaan in 2015 of het gebruik van brandblusschuimen die PFOS bevatten en voor 18 december 2009 geproduceerd zijn of in gebruik waren onderworpen moeten worden aan aanvullende beperkingen.</p>	757/2010
PCB's	de productie	geen	850/2004

	het gebruik	<p>Geen. Ten aanzien van PCB's die op de invoeringsdatum in gebruik zijn, zullen de Partijen:</p> <p>1. Zich vastberaden inspannen teneinde:</p> <p>a. het gebruik van identificeerbare PCB's in apparatuur (bv. transformatoren, condensatoren of andere apparatuur die restvloeistoffen bevatten) welke hoeveelheden PCB's van meer dan 5 dm³ bevatten en in een concentratie van 0,05% PCB's of meer, zo snel mogelijk, maar uiterlijk op 3 december 2010 uit te bannen, of 31 december 2015 voor landen met een economie in overgang;</p> <p>b. de vernietiging of ontsmetting, op een voor het milieu verantwoorde wijze, te doen verlopen van:</p> <ul style="list-style-type: none"> - alle vloeibare PCB's bedoeld in a en andere vloeibare PCB's die meer dan 0,005% PCB's bevatten die zich niet in apparatuur bevinden en wel uiterlijk op 31 december 2015; voor landen met een economie in overgang geldt 31 december 2020 als uiterste datum; - alle vloeibare PCB's bedoeld in punt 2, onder a, uiterlijk 31 december 2029; <p>c. de ontsmetting of vernietiging van apparatuur bedoeld in 1 a en 2 a op een milieuverantwoorde wijze te doen verlopen.</p> <p>2. Zich inspannen teneinde:</p> <p>a. apparatuur (bv. transformatoren, condensatoren of andere apparatuur die vloeistoffen bevatten) die meer dan 0,005% PCB's bevatten en een volume van meer dan 0,05 dm³ zo spoedig mogelijk maar uiterlijk 31 december 2025 te achterhalen en buiten gebruik te doen stellen;</p> <p>b. andere artikelen te achterhalen die meer dan 0,005% PCB's bevatten (bv. kabelmantels, verduurzaamd breeuwwerk en geveerde voorwerpen) en ze in overeenstemming met artikel 3, lid 3, te beheren.</p> <p>3. Erop toezien dat de in 1 a en 2 a omschreven apparatuur niet wordt geëxporteerd of geïmporteerd anders dan ten behoeve van milieuverantwoord afvalbeheer.</p> <p>4. Het volgende te bevorderen om blootstelling en gevaar te beperken teneinde het gebruik van PCB's te beheersen;</p> <p>a. PCB's uitsluitend gebruiken in intacte en niet-lekkende apparatuur en uitsluitend in omgevingen waar het gevaar van vrijkoming in het milieu tot een minimum beperkt kan worden en snel ondervangen kan worden;</p> <p>b. PCB's niet gebruiken in apparatuur in omgevingen die verband houden met de productie of verwerking van voedingsmiddelen of veevoeders;</p> <p>Indien PCBs worden gebruikt in bevolkte gebieden, waaronder scholen en ziekenhuizen, alle redelijke maatregelen nemen ter voorkoming van stroomuitval die brand zou kunnen veroorzaken, en apparatuur periodiek op lekkages controleren.</p>	
PCN	de productie	geen	519/2012
	het gebruik	geen	

tetrabroom- difenylether en pentabroom- difenylether	de productie	geen	757/2010
	het gebruik	1. Een Partij kan de recycling van artikelen die een van deze stoffen bevatten of kunnen bevatten en het gebruik en definitieve verwijdering van artikelen die vervaardigd zijn van gerecycleerde materialen die een van deze stoffen bevatten of kunnen bevatten toestaan mits het gebruik en definitieve verwijdering op een voor het milieu verantwoorde wijze gebeuren en er niet toe leiden dat een van deze stoffen wordt teruggewonnen ten behoeve van hergebruik. 2. Met ingang van 2013 en daarna om de vier jaar totdat bovenstaande voorwaarde wordt afgeschaft of anderszins komt te vervallen, beoordeelt het Uitvoerend Orgaan de voortgang die de Partijen hebben geboekt met de verwezenlijking van het uiteindelijke doel van de uitbanning van deze stoffen uit artikelen en beoordeelt het de voorwaarde, die in elk geval uiterlijk in 2030 zal vervallen, nog noodzakelijk is.	757/2010
toxafeen	de productie	geen	757/2010
	het gebruik	geen	

Bijlage II van het POP's-Protocol			Europese verordening
stof	uitvoeringsvoorschriften		
	gebruiksbeperkingen	voorwaarden	
SCCP	<p>a. vlamvertragers in rubber gebruikt in transportbanden in de mijnbouw;</p> <p>b. vlamvertragers ten behoeve van hechtmiddelen in waterkeringen.</p>	<p>De Partijen moeten maatregelen nemen om deze toepassingen uit te bannen zodra er geschikte alternatieven voorhanden zijn. Uiterlijk in 2015 en daarna om de vier jaar brengt ieder Partij waar deze stoffen worden gebruikt verslag uit over de voortgang die geboekt is met de uitbanning ervan en verstrekt dienaangaande informatie aan het uitvoerend orgaan. Op grond van deze verslagen worden deze beperkte toepassingen opnieuw geëvalueerd.</p>	519/2012
PFOS	<p>a. fotoresistente- of antireflectiecoatings voor fotolithografische processen;</p> <p>b. fotografische coatings aangebracht op films, papier of printplaten;</p> <p>c. nevelonderdruckers voor niet-decoratieve hardverchroming met chroom (VI) en bevochtigingsmiddelen voor toepassing bij gecontroleerde galvanisatiesystemen;</p> <p>d. hydraulische vloeistoffen voor de luchtvaart;</p> <p>e. bepaalde medische apparatuur (bv. ethyleentetrafluorethyleen copolymeer (EFTE) lagen en productie van radio-opake EFTE, medisch apparatuur voor in-vitro diagnostiek en CCD-kleurfilters).</p>	<p>De Partijen moeten maatregelen nemen om deze toepassingen uit te bannen zodra er geschikte alternatieven voorhanden zijn. Uiterlijk in 2015 en daarna om de vier jaar brengt iedere Partij waar deze stoffen worden gebruikt verslag uit over de voortgang die geboekt is met de uitbanning ervan en verstrekt dienaangaande informatie aan het uitvoerend orgaan. Op grond van deze verslagen worden deze beperkte toepassingen opnieuw geëvalueerd.</p>	757/2010